

چکیده

امنیت یک مقوله حیاتی و ارزشمند برای فرد و نظام اجتماعی است. حذف استراتژیک و بنیادین عوامل مزاحم و برهم زننده امنیت نقش مهم و بی‌بدیلی در استمرار و پویایی نظم و امنیت در جامعه دارد. یکی از پدیده‌هایی که به شدت نظم و امنیت فردی و اجتماعی را در ابعاد مختلف، به ویژه ابعاد اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و مدیریتی به خطر می‌اندازد، پدیده زیان‌بار و مخرب قاچاق کالا است. بنابراین هدف اصلی این پژوهش، شناسایی عوامل^۳ قضایی و انتظامی مؤثر در بروز قاچاق کالا در استان بوشهر می‌باشد. روش تحقیق مورد استفاده، توصیفی- پیمایشی بوده و جامعه آماری شامل کلیه پرسنل و متخصصان امور قضایی و انتظامی و همچنین برخی از اساتید دانشگاهی آشنا به موضوع تحقیق می‌باشد. به منظور نمونه‌گیری از متخصصین برای نظرسنجی در این پژوهش، از روش نمونه- برداری تصادفی ساده استفاده شده است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه طراحی شده توسط محقق می‌باشد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی انجام گرفت. در نهایت عوامل قضایی و انتظامی مؤثر در افزایش قاچاق کالا در استان بوشهر مشخص گردید.

کلیدواژه: عوامل قضایی، عوامل انتظامی، قاچاق کالا، استان بوشهر

1- استادیار گروه مدیریت دانشگاه خلیج فارس بوشهر

2- دانشجوی کارشناسی ارشد رشته حقوق دانشگاه آزاد اسلامی - بوشهر Maryamahmadianm1358@ yahoo.com

مقدمه

انسان از گذشته‌های دور به معاملات و کسب احتیاج داشته است، زیرا یک فرد به تنهایی قادر به تهیه مایحتاج خود نیست و هر کس قسمتی از آن را تهیه می‌نماید. از زمان‌های قدیم که بشر این احتیاج را حس کرد معاملات به وسیله مبادله انجام شد. کم‌کم در اثر ترقی و رشد فکری بشر، این احتیاج شدت پیدا کرده و پول را واسطه و وسیله معاملات قرار داده‌اند. در کشور ما نیز این پدیده قبل از انقلاب اسلامی وجود داشته و بعد از پیروزی انقلاب البته با شدت بیشتر ادامه یافته است. مفهوم قاچاق، به عبارتی محدودتر قاچاق کالا، در بخش نامنظم اقتصاد غیررسمی از کل فعالیت‌های اقتصادی کشور، تعریف می‌شود. بخشی که ماهیت غیرقانونی داشته و با وجود قانونی و مجاز بودن اصل خدمت، در نحوه توزیع آن کاری خلاف و غیرقانونی صورت می‌گیرد.

قاچاق کالا، استان بوشهر و کشور را از درآمدهای گمرکی و مالیاتی که از قبل آن صرف توسعه زیرساخت‌ها، احداث کارخانه و تولید و اشتغال مولد و ... می‌توانست بشود، محروم می‌سازد و در مقابل، کارخانه‌ها و صنایع را به مرز ورشکستگی و تعطیلی کشانده ضمن واردکردن ضربه به زیربنای اقتصادی و تولیدی، باعث بیکاری^۴ عده‌ای می‌شود. از طرفی بیکاری به معضلی اجتماعی بدل شده، آثار مخربی بر سلامت افراد، خانواده و جامعه به جای می‌گذارد. علاوه بر آن کالاهای ممنوع مثل ماهواره، مشروبات الکلی و ... می‌توانند حامل نوعی پیام فرهنگی و تأثیرگذار بر مصرف‌کنندگان باشند (خلیفه، ۱۳۸۸). لذا آشنایی عوامل انتظامی و قضایی بروز قاچاق کالا و همچنین راهکارهای مقابله با این پدیده مجرمانه، این مأموریت را برای مأموران مبارزه با قاچاق کالا سهل‌تر می‌کند.

پیشینه تحقیق

تا کنون تحقیقات چندی در زمینه قاچاق کالا انجام شده است. این مقاله بر اساس ترکیبی از مطالعات پیشین صورت گرفته که در ذیل به پاره‌ای از این تحقیقات اشاره می‌گردد.

جعفر زاده پور سال ۱۳۸۱ در تحقیق خود با عنوان « نقش زنان در قاچاق کالا در استان هرمزگان » به بررسی علل، نحوه عمل انگیزه‌ها و پیامدهای فرهنگ - اجتماعی مشارکت زنان در قاچاق کالا در استان هرمزگان پرداخته و نحوه برخورد انتظامی، قضایی (و گمرک) را در ارتباط با زنان مرتکب جرم قاچاق کالا مطالعه می‌نماید. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که زنان با دو راهکار قاچاق و شبه قاچاق به انتقال غیرقانونی کالا می‌پردازند. اولاً به دلیل همسایگی جغرافیایی استان بوشهر و هرمزگان، جوامع استان دارای ویژگی‌های مشترکی باشند، ثانیاً زنان بوشهر به علت مسائل فرهنگی از قبیل شرم و حیای خانوادگی، کوچک بودن محیط شهر و کنترل اجتماعی و سنت دیرینه مبتنی بر عدم سپردن کارهای سخت و خطرناک بیرون از خانه به زنان، کمتر از مردان به قاچاق کالا روی می‌آورند

اسکندری سال ۱۳۸۹ در تحقیق با عنوان «بررسی عوامل مؤثر در بروز آسیب های اجتماعی در استان بوشهر» که روی ۹۸ نفر از زندانیان استان انجام گرفته، مهم ترین عامل جرم را پاسخگویان دوستان ناباب، فضای نامناسب خانواده، مشکلات و تنگناهای اقتصادی، شرایط نامناسب جامعه و فقدان امکانات آموزشی و فرهنگ و تفریحی معرفی می کند

عباسی سال ۱۳۸۹ در تحقیقی با عنوان «مطالعه و بررسی ابعاد استراتژیک محیطی پدیده قاچاق کالا و ارز در استانهای بوشهر و هرمزگان» عامل اقتصادی را به عنوان مهم ترین عوامل راهبردی- محیطی مؤثر بر پدیده قاچاق در دو استان بوشهر و هرمزگان معرفی می کند

زالی و دیگران در سال ۱۳۸۰ در پژوهش با عنوان «بررسی ابعاد استراتژیک قاچاق کالا در استان- های آذربایجان شرقی و غربی، کردستان و سیستان و بلوچستان» نشان داد که عوامل رفتاری مؤثر در قاچاق کالا در استانهای مورد بررسی به ترتیب عبارتند از: فغان انگیزه کاری، ناشایستگی مدیران، عدم احساس مسئولیت، عدم رعایت قوانین و مقررات گمرکی، اطلاع ناکافی کارکنان از قوانین و مقررات کارکنان و همچنین از جمله مهم ترین عوامل زمینه ای و محیطی مؤثر در ایجاد پدیده قاچاق بیکاری، درآمد پایین و نابرابری اجتماعی و فقر دانسته اند.

تحقیقات بیشتر در زمینه مورد بررسی در جداول (۱-۲) آورده شده که در ذیل مشاهده می گردند.

جدول ۲-۱: خلاصه از تحقیقات انجام شده در زمینه بررسی موردی حاضر

نام محقق	موضوع تحقیق
کریمی پور و محمدی (۱۳۷۹)	قاچاق و شکل‌های مبارزه کنونی با آن و دلایل ناکارآمدی شیوه‌های مقابله با این پدیده در مقیاس هرمزگان با نگرش تحلیلی به نقد کشیده‌اند.
محمد پور (۱۳۷۰)	بررسی و آشنایی با روش‌ها، امکانات و سازمان مبارزه با قاچاق مواد مخدر در کشور، بررسی و مطالعه روند گرایش به اعتیاد در استان‌های مختلف قبل از انقلاب اسلامی و بررسی و مطالعه آماری تجهیزات و امکانات و نیروهای به کار گرفته شده در مبارزه با مواد مخدر در ایران به بحث گذارده است .
راست اذعان (۱۳۷۴)	قاچاق بین‌المللی مواد مخدر وجوه متعددی داشته و در مسائل اجتماعی، اقتصادی و روانی جوامع ریشه داشته و معضلی جهانی است که طبیعتاً راه کارهای جهانی می‌طلبد .
کباری (۱۳۷۵)	انواع جرائم قاچاق کالای گمرکی و نحوه گردش کار و بررسی احکام صادره و بحث در مورد کاشفین جرم قاچاق اعم از ارزیابان و مأمورین گمرک و مأمورین انتظامی و چگونگی پرداخت حق الکشف کالای قاچاق به مأمورین ذی‌ربط را بررسی کرده است .
اجتهادی (۱۳۸۰)	قاچاق کالا و ارز ، ماهیتا پدیده ای اقتصادی است که از دیر زمان وجود داشته و دولت ها همواره به غلط با دید بزه به آن نگریسته و بیش از آن که به فکر حل ریشه‌ای آن از طریق اصلاح نظام اقتصادی خود باشند به فکر مبارزه با آن به عنوان جرمی همانند دیگر جرائم بوده و به مبارزه با معلول به جای علت پرداخته‌اند. سیاست جنایی ایران در قبال مرتکبین قاچاق ارز و کالا دارای اشکالات متعدد بوده و همین امر موجب عدم توفیق در ریشه کن شدن آن شده است.
بالایی (۱۳۸۱)	راهکارهای مبارزه با قاچاق بین‌المللی مواد مخدر از منظر کنوانسیون ۱۹۸۸؛ سیاست‌ها و رویه‌های پلیس بین‌الملل (اینترپل) در کنترل

بین‌المللی مواد مخدر، مبارزه با قاچاق مواد مخدر از طریق دریا (ماده ۱۷ کنوانسیون) و اقدامات بین‌المللی در راستای مبارزه با تطهیر پول (پول شویی) می‌باشد.

با احصاء عواملی جغرافیایی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، عقیدتی، تربیتی، مالیاتی، قوانین و مقررات بازرگانی و گمرکی ضمن توضیح هر یک از عوامل تأثیر آن‌ها بر قاچاق را نشان داده و به لحاظ تفاوت آشکار بین مقررات بازرگانی و گمرکی اثر هر یک را به طور مستقل و به تفکیک بر قاچاق کالا نمایان کند تا امکان ارزیابی و نتیجه‌گیری به دست داده شود.

بنیایی
(۱۳۸۱)

در حقوق ایران تأکید بر جنبه مقابله با عرضه کارساز نبوده است به مبارزه با تقاضای بهای بیشتری داده شود همچنین لازم است به علل گرایش افراد به جرائم قاچاق مواد مخدر توجه شود زیرا صرف مبارزه با معلول فایده‌ای نخواهد داشت.

رحم‌دل
(۱۳۸۲)

با بیان اینکه شناخت مکانیزم قاچاق کالا، علل شکل‌گیری، ابعاد و آینده این پدیده برای اقتصاد ملی حیاتی است. قاچاق و شکل‌های مبارزه کنونی با آن به ویژه دلایل ناکارایی شیوه‌های جاری مقابله دولت ایران با این پدیده را در مقیاس استان هرمزگان بحث کرده، و با بررسی کارکرد ملی و استان هرمزگان به ارائه شواهدی پیرامون کم نتیجه بودن مبارزه با این پدیده گسترده و دسته‌بندی دلایل ناکارایی بپردازند.

کریمی پور
و محمدی
(۱۳۸۳)

بررسی مقایسه نگرش مشمولین و کارشناسان، تجار و کسبه و قاچاقچیان در خصوص عوامل و پیامدهای قاچاق کالا در استان بوشهر
بررسی و سنجش عوامل موثر بر پدیده قاچاق کالا و پیامدهای اجتماعی و فرهنگی قاچاق کالا از دیدگاه شهر استان بوشهر

خلیفه
(۱۳۸۸)
کهزادی
(۱۳۸۸)

مدلی نظری برای قاچاق کالا ارائه داده و با تکیه بر آن و استفاده از روش متغیرهای پنهان، اندازه قاچاق کالا در دوره زمانی (۱۳۴۹-۸۱) برای اقتصاد ایران را به دست آورده‌اند. نتایج در دو بعد نظری و تجربی نشان می‌دهد: نرخ تعرفه، ریسک قاچاق، نرخ ارز در بازار سیاه و نرخ ارز رسمی

پژوهیان و
مداح
(۱۳۸۵)

از عوامل موثر بر اندازه قاچاق بوده به علاوه شاخص قیمت کالاهای وارداتی و نیز درآمدهای عمومی دولت از متغیرهای تحت تأثیر پدیده قاچاق هستند و روند قاچاق در دوره مورد بررسی پر نوسان و طی سال‌های اخیر دارای سیر صعودی بوده است.

برای مقابله با قاچاق چای، راهکارهای متعددی چون اعمال تعرفه‌های منطقی وجود دارد. تعرفه گمرکی بالاتر از ۲۵٪ سبب تشویق واردات غیررسمی می‌شود. برای جلوگیری از بروز این پدیده، تعدیل نرخ تعرفه گمرکی ضروری است و از آنجا که تعدیل این نرخ به کاهش قیمت واردات چای منتهی می‌شود، توجه کافی به قیمت تولید داخل و تفاوت کیفی آن الزامی است.

حیدری
(۱۳۸۵)

تحول کارکردهای پلیس در پرتو نظریه‌های امنیت خرد

علی
پور(۱۳۸۸)

در حالت عدم همزمانی قاچاق و تجارت قانونی، قاچاق کالا به کاهش رفاه منجر می‌شود البته تحت شرایط خاصی امکان افزایش رفاه نیز وجود دارد. این در حالی است که به هنگام وقوع توأمان تجارت قانونی و قاچاق کالا، لزوماً رفاه اجتماعی کاهش می‌یابد.

زندیی)
(۱۳۸۸)

در قالب مدلی ریاضی با تأکید بر اینکه در هنگام محدود شدن تجارت قانونی و وجود قاچاق، تحت شرایط رقابتی، قاچاق می‌تواند رفاه را تحت تأثیر قرار دهد، نتایج بها گواتی و هانسن را مخورد تأیید قراردادند.

بها گواتی
(ژیان کارلو
(۱۳۸۰)

در مدل نابرابری اقتصادی نشان داد؛ در حالت همزمانی تجارت قانونی و قاچاق، بنگاه‌ها زمانی تحت شرایط رقابتی مبادرت به قاچاق کالا می‌نمایند که تحت شرایط قرارگیری بنگاه‌ها در نقطه تعادل بلندمدت، تفاوت قیمت‌ها بین قیمت داخلی و نیز قیمت خارجی شامل تعرفه شود.

پیست
(نیکوپور
(۱۳۸۱)

رابطه بین ساختار بازار و مکانیزم اجرایی مبارزه با فرار تعرفه‌ای را مورد بررسی قرار داده و بیان کردند قاچاق، رفاه را افزایش داده و به طور مستقیم با مکانیزم اجرایی مبارزه با فرار تعرفه‌ای رابطه دارد.

سورسبی و
جنسن (یاوری
(۱۳۷۸)

روش‌شناسی تحقیق

روش تحقیق این پژوهش، از نوع مقطعی و پیمایشی می‌باشد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده از رویکرد تحلیل مسیر استفاده شده و کلیه عملیات آماری با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS انجام گرفته است. همچنین در این تحقیق برای سنجش اعتبار مقیاس‌های مورد استفاده، از اعتبار محتوا و برای سنجش پایایی مقیاس‌های مورد استفاده در این تحقیق نیز از آلفای کرونباخ^۵ استفاده شده است. لازم به ذکر است که آلفای کرونباخ برای پرسشنامه‌های بکار رفته در این تحقیق به میزان ۰,۷۷ می‌باشد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

داده‌های پژوهش در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهند گرفت.

آمار توصیفی^۶

در سطح توصیفی با استفاده از مشخصه‌های آماری مانند فراوانی و... یک توصیف کلی از شاخص‌های زمینه‌ای به عمل آمده است.

		سازمان		کل
		انتظامی	قضایی	
جنسیت	مرد	۵۴	۶۸	۱۲۲
	زن	۴	۱۲	۱۶
کل		۵۸	۸۰	۱۳۸

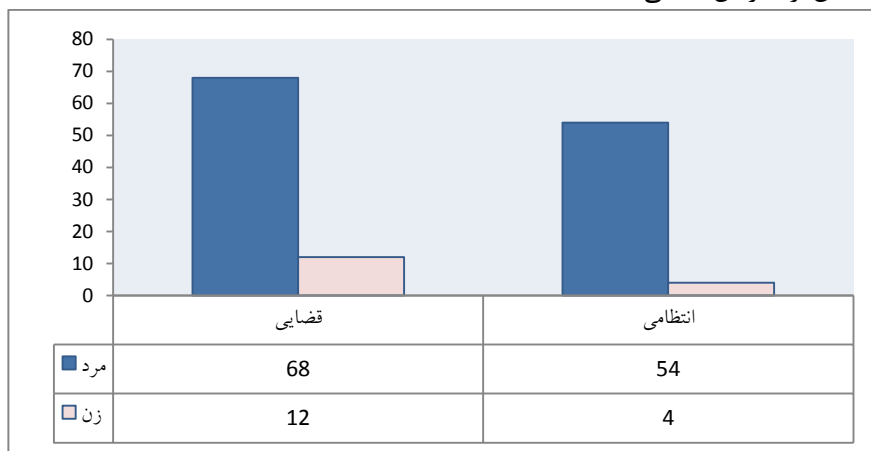
جدول (۱) بیانگر اطلاعات زمینه‌ای پاسخ‌دهندگان به تفکیک جنسیت بر حسب سازمان می‌باشد. که ۵۴ نفر از پرسنل نیروی انتظامی و ۶۸ نفر از متخصصان امور قضایی حاضر در این پژوهش دارای جنسیت مرد و بقیه افراد دارای جنسیت زن می‌باشند. این بیانگر این امر می‌باشد که اکثریت افراد حاضر در این پژوهش دارای جنسیت مرد می‌باشند.

جدول ۱- اطلاعات زمینه‌ای پاسخ‌دهندگان به تفکیک جنسیت بر حسب سازمان

5- Cronback Alpha

1- Descriptive statistics

نمودار (۱) بیانگر توزیع فراوانی جنسیت پاسخ‌دهندگان بر حسب سازمان می‌باشد که در بررسی موردی حاضر از این افراد نظرخواهی شده است. همچنین این نمودار بیانگر این امر بوده که اکثریت افراد دارای جنسیت مرد می‌باشند. لازم به ذکر است که در بین اکثریت افراد دارای جنسیت مرد، بیشتر پاسخ‌دهندگان از سازمان قضایی هستند.

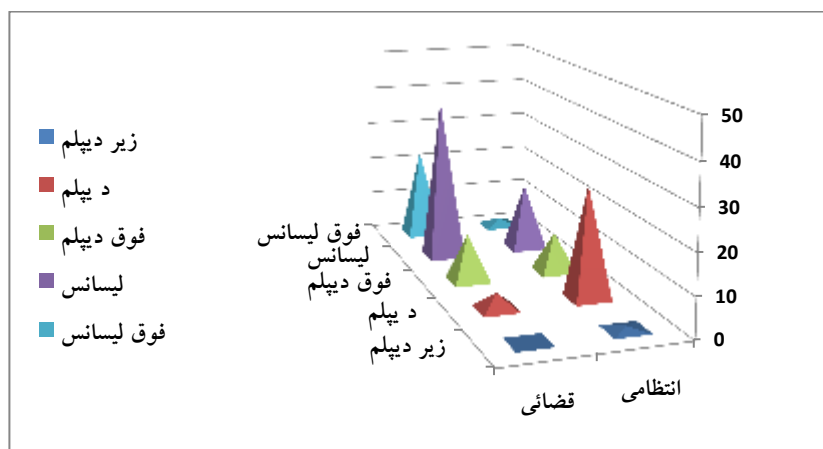
نمودار ۱- توزیع فراوانی جنسیت پاسخ‌دهندگان بر حسب سازمان

جدول (۲) بیانگر اطلاعات زمینه‌ای پاسخ‌دهندگان در سازمان‌های بررسی موردی بر حسب تحصیلات می‌باشد. که ۵۸ نفر از پرسنل نیروی انتظامی حاضر در این پژوهش دارای سطح تحصیلات دیپلم و از ۸۰ نفر از افراد بخش قضایی بررسی موردی حاضر دارای سطح تحصیلات لیسانس می‌باشند. همچنین این جدول نشان می‌دهد که اکثریت افراد در بررسی موردی حاضر دارای سطح تحصیلات لیسانس هستند.

جدول ۲- اطلاعات زمینه‌ای پاسخ‌دهندگان بر حسب تحصیلات

		تحصیلات					کل
		زیر دیپلم	دیپلم	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	
ساز	انتظامی	۱	۲۸	۱۰	۱۷	۲	۵۸
مان	قضایی	۰	۴	۱۲	۴۱	۲۳	۸۰
کل		۱	۳۲	۲۲	۵۸	۲۵	۱۳۸

نمودار (۲) بیانگر توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان بر حسب سطح تحصیلات می‌باشد که در بررسی موردی حاضر از این افراد نظرخواهی شده است. همچنین این نمودار بیانگر این امر بوده که اکثریت افراد در بررسی موردی حاضر دارای سطح تحصیلات لیسانس و از بخش قضایی می‌باشند.

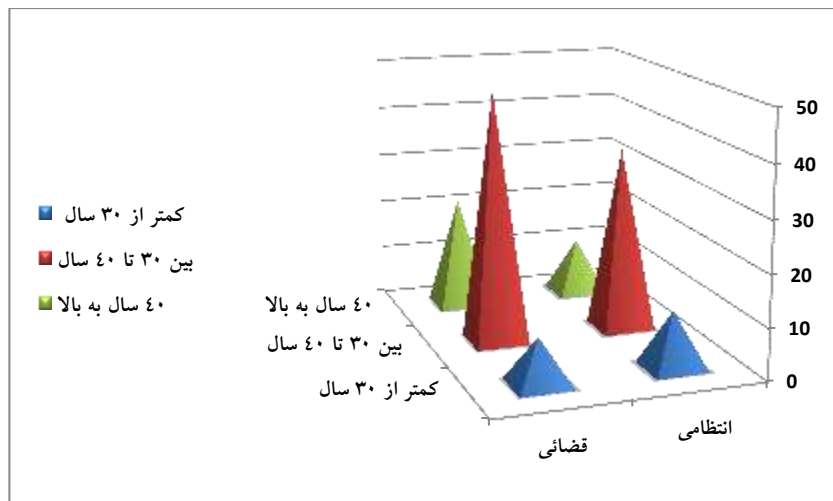
نمودار ۲- توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان بر حسب سطح تحصیلات

جدول (۳) بیانگر اطلاعات زمینه‌ای پاسخ‌دهندگان در سازمان‌های مورد بررسی پژوهش حاضر بر حسب سن می‌باشد. این جدول بیان می‌نماید که از مجموع پاسخگویان حاضر در این پژوهش، تعداد ۲۰ نفر کمتر از ۳۰ سال، تعداد ۸۵ نفر دارای شرایط سنی بین ۳۰ تا ۴۰ سال و همچنین تعداد ۳۳ نفر دارای سن ۴۰ سال به بالا می‌باشند. بنابراین یافته می‌توان بیان نمود که گروه سنی کمتر از ۳۰ سال، کمترین تعداد پاسخگویان و گروه سنی بین ۳۰ تا ۴۰ سال بیش‌ترین فراوانی را در بین پاسخگویان به خود اختصاص داده است.

جدول ۳- اطلاعات زمینه‌ای پاسخ‌دهندگان بر حسب گروه سنی

		سن			کل
		کمتر از ۳۰ سال	بین ۳۰ تا ۴۰ سال	۴۰ سال به بالا	
سازمان	انتظامی	۱۱	۳۶	۱۱	۵۸
	قضایی	۹	۴۹	۲۲	۸۰
کل		۲۰	۸۵	۳۳	۱۳۸

نمودار (۳) بیانگر توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان به تفکیک گروه سنی می‌باشد که در بررسی موردی حاضر از این افراد نظرخواهی شده است. این نمودار بیانگر این امر بوده که اکثریت پاسخگویان دارای سطح گروه سنی بین ۳۰ تا ۴۰ سال و از بخش قضایی هستند.

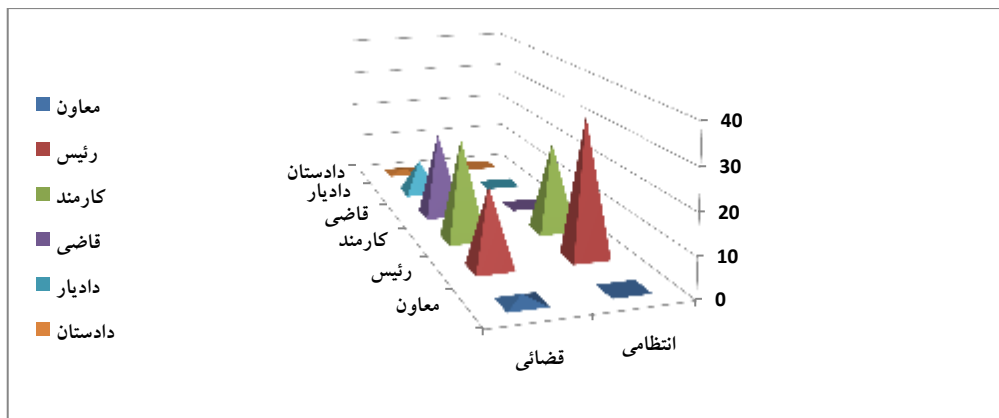
نمودار ۳- توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان به تفکیک گروه سنی

جدول (۴) بیانگر اطلاعات زمینه‌ای پاسخ‌دهندگان بر حسب موقعیت سازمانی می‌باشد. این جدول بیان می‌نماید که تعداد ۴۹ نفر از پاسخگویان دارای سمت کارمندی، تعداد ۲ نفر دارای سمت معاون، تعداد ۵۵ نفر دارای سمت رئیس، تعداد ۲۲ نفر دارای سمت قاضی، تعداد ۹ نفر دادیار و همچنین تعداد یک نفر دادستان بوده‌اند. در نتیجه می‌توان چنین بیان نمود که در بین پاسخگویان سمت دادستانی دارای کمترین تعداد و سمت ریاست دارای بیش‌ترین تعداد پاسخگو می‌باشند. لازم به ذکر است که در بین پاسخ‌دهندگان بخش انتظامی، اکثریت دارای سمت ریاست و در بخش قضایی، اکثریت دارای سمت کارمند بوده‌اند.

جدول ۴- اطلاعات زمینه‌ای پاسخ‌دهندگان بر حسب موقعیت سازمانی

		موقعیت سازمانی						کل
		کارمند	معاون	رئیس	قاضی	دادیار	دادستان	
سازمان	انتظامی	۲۳	۰	۳۵	۰	۰	۰	۵۸
	قضایی	۲۶	۲	۲۰	۲۲	۹	۱	۸۰
کل		۴۹	۲	۵۵	۲۲	۹	۱	۱۳۸

نمودار (۴) بیانگر توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان به تفکیک سمت سازمانی می‌باشد. این نمودار بیانگر این امر بوده که اکثریت پاسخگویان دارای سمت سازمانی کارمند هستند.

نمودار ۴- توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان به تفکیک سمت سازمانی

آمار استنباطی^۷

به منظور دستیابی به اهداف تحقیق، از آمار استنباطی زیر جهت تحلیل داده‌ها استفاده شده است.

آزمون تی- استیودنت^۸

پس از طراحی پرسشنامه نهایی و جمع‌آوری داده‌ها، آزمون فرضیه تی- استیودنت جهت تأیید یا رد فرضیه "نارسایی‌های قضایی موجب گسترش پدیده قاچاق کالا می‌شود"، داده‌های جمع‌آوری شده در بررسی موردی حاضر با به‌کارگیری آزمون تی- استیودنت مورد استفاده قرار گرفته که نتایج آن در جدول (۵) آورده شده است.

جدول ۵: نتایج آزمون T

حد بالا	حد پایین	انحراف معیار	Sig	درجه آزادی	ابعاد
۰,۴۷۶	۰,۳۴۷	۰,۴۱۱۸۴	۰,۰۰۰	۱۳۷	بعد قضایی

جدول مذکور نشان می‌دهد که نارسایی‌های قضایی به دلیل دارا بودن حدود بالا و پایین مثبت و همچنین سطح معنی‌داری صفر ($Sig = 0$) موجب گسترش پدیده قاچاق کالا می‌شود. همچنین جهت تأیید یا رد فرضیه "نارسایی‌های انتظامی موجب گسترش پدیده قاچاق کالا می‌شود"، داده‌های جمع‌آوری شده در بررسی موردی حاضر با آزمون مذکور مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته که نتایج آن در جدول (۶) آورده شده است.

جدول ۶: نتایج آزمون T

7- Inferential statistics

8- T-Student

حد بالا	حد پایین	انحراف معیار	Sig	درجه آزادی	ابعاد
۰,۵۳۳	۰,۳۹۶	۰,۴۶۵	۰,۰۰۰	۱۳۷	بعد انتظامی

جدول مذکور نشان می‌دهد که نارسایی‌های انتظامی نیز به دلیل دارا بودن حدود بالا و پایین مثبت و همچنین سطح معنی‌داری صفر ($Sig = 0$) موجب گسترش پدیده قاچاق کالا می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که نارسایی در هر دو بخش قضایی و انتظامی موجب گسترش پدیده قاچاق کالا در بررسی موردی حاضر می‌گردد.

آزمون کای دو

آزمون کای دو جهت تعیین و سنجش رابطه بین جنسیت و نارسایی‌های قضایی استفاده گردید. جدول (۷) بیانگر عدم وجود رابطه بین جنسیت و نارسایی‌های قضایی و انتظامی می‌باشد.

جدول ۷: نتایج آزمون استقلال در مورد رابطه جنسیت و نارسایی‌های قضایی

	مقدار	درجه آزادی	Sig
مقدار کای دو	۱,۸۸	۲	۰,۳۹
تعداد	۱۳۸		

همان‌گونه که در جدول فوق مشخص می‌باشد، بین جنسیت و نارسایی‌های قضایی به دلیل دارا بودن مقدار **Sig** بالاتر از $۰,۰۵$ رابطه وجود ندارد. خلاصه سایر تجزیه و تحلیل‌ها در جدول (۸) آورده شده است.

جدول ۸: نتایج آزمون استقلال در مورد سایر رابطه‌ها بین مقوله‌ها

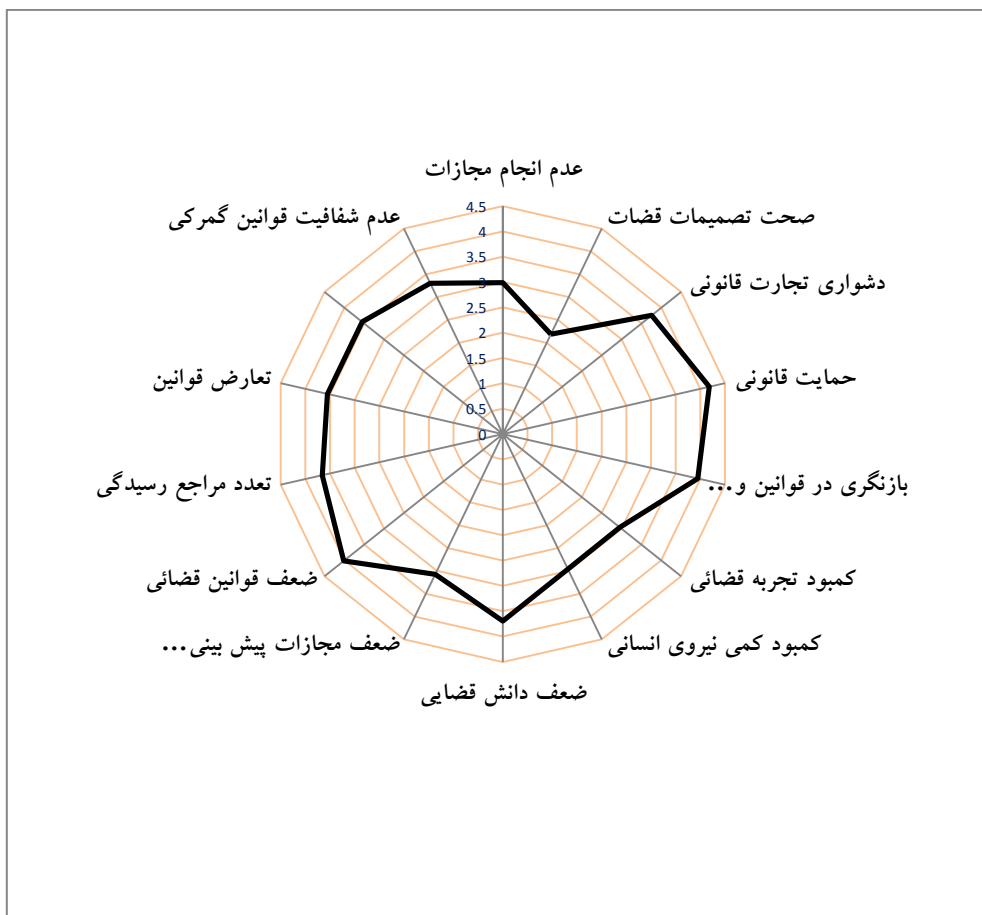
متغیرها	Sig	وجود یا عدم وجود رابطه	مقدار فی کرامر (شدت رابطه)
جنسیت و نارسایی‌های قضایی	۰,۳۹	وجود ندارد	-
جنسیت و نارسایی‌های انتظامی	۰,۰۴۲	وجود دارد	۰,۲۱۴
ساختار سنی و نارسایی‌های قضایی	۰,۸۲۷	وجد ندارد	-
ساختار سنی و نارسایی‌های انتظامی	۰,۳۳۸	وجود ندارد	-

ترسیم نمودار راداری

به منظور تعیین عوامل نارسایی‌های انتظامی مؤثر بر افزایش قاچاق کالا در بررسی موردی حاضر از نمودار راداری استفاده گردید. بدین منظور ابتدا با مطالعه ادبیات موضوعی، نظرخواهی از متخصصین و اساتید دانشگاهی آشنا به موضوع تحقیق، نارسایی‌های قضایی در جهت افزایش قاچاق کالا شناسایی گردیدند. سپس پرسشنامه طراحی شده در بررسی موردی حاضر به منظور مشخص نمودن میزان تأثیرگذاری هر یک از نارسایی‌های قضایی در جهت افزایش قاچاق کالا پخش گردید. پس از آن نظرات افراد حاضر در نمونه آماری این پژوهش جمع‌آوری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت جدول (۹) نمایانگر میزان تأثیرگذاری هر یک از عوامل قضایی می‌باشد.

ردیف	نارسایی‌های قضایی در افزایش قاچاق کالا
۱	عدم انجام مجازات
۲	عدم شفافیت قوانین گمرکی
۳	عدم وجود مقررات مناسب و بازدارنده قاچاق
۴	تعارض قوانین
۵	تعدد مراجع رسیدگی
۶	ضعف قوانین قضایی
۷	ضعف مجازات پیش‌بینی شده
۸	ضعف دانش قضایی
۹	کمبود کمی نیروی انسانی
۱۰	کمبود تجربه قضایی
۱۱	بازنگری در قوانین و مقررات
۱۲	حمایت قانونی
۱۳	دشواری تجارت قانونی
۱۴	صحت تصمیمات قضات

همان‌گونه که در جدول مذکور نمایان می‌باشد، متوسط میزان تأثیرگذاری نارسایی‌های قضایی در افزایش قاچاق کالا از دیدگاه افراد حاضر در این پژوهش آورده شده است. این اعداد این حقیقت را نشان می‌دهند که عامل حمایت قانونی با دارا بودن میزان تأثیرگذاری ۴,۱۸۲ و ضعف قوانین قضایی با دارا بودن میزان ۴,۰۱۵ به عنوان مؤثرترین عوامل قضایی در جهت افزایش قاچاق کالا شناسایی می‌گردند. پس از محاسبه متوسط میزان تأثیرگذاری نارسایی‌های قضایی در افزایش قاچاق کالا در بررسی موردی حاضر، دیاگرام راداری آن به کمک صفحه گسترده Excel به مانند شکل (۴) ترسیم می‌گردد.

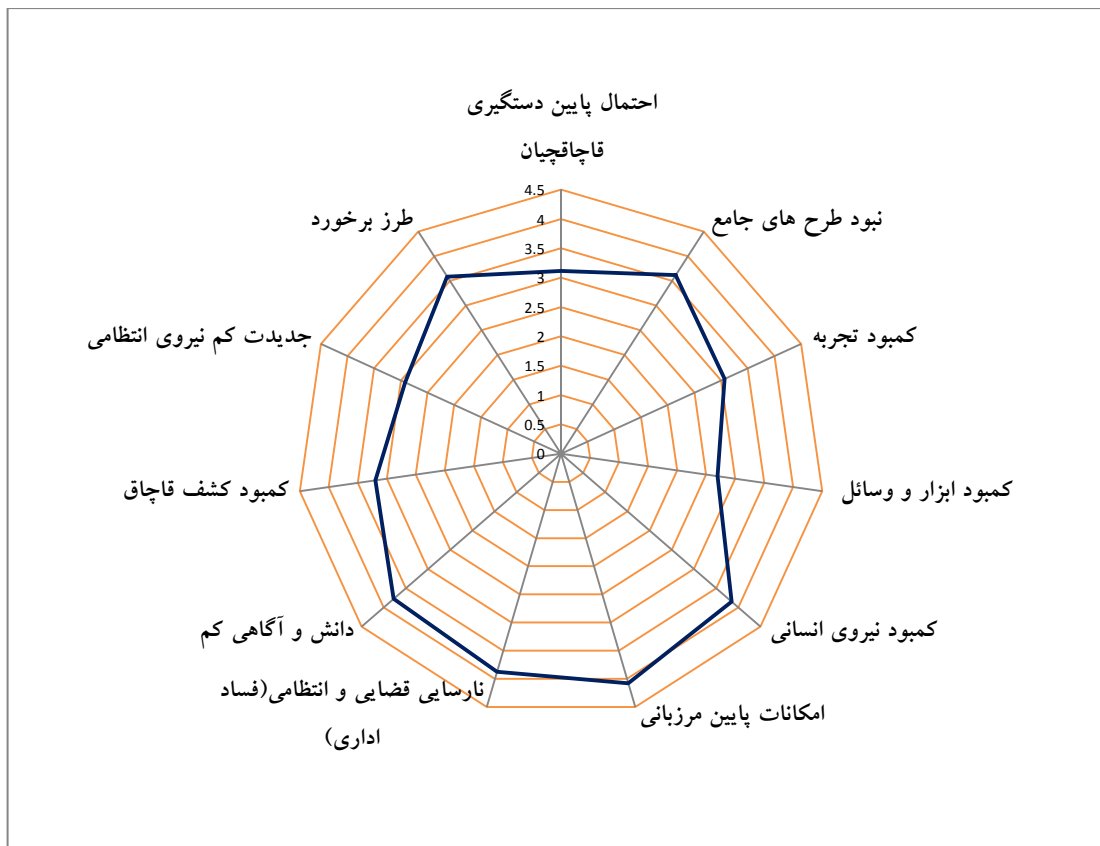
نمودار ۴- دیاگرام راداری میزان تأثیرگذاری هر یک از نارسایی‌های قضایی در افزایش قاچاق کالا

همچنین به منظور تعیین عوامل نارسایی‌های انتظامی مؤثر بر افزایش قاچاق کالا در بررسی موردی حاضر نیز از نمودار راداری استفاده گردید. بدین منظور نیز ابتدا با مطالعه ادبیات موضوعی، نظرخواهی از

متخصصین و اساتید دانشگاهی آشنا به موضوع تحقیق، نارسایی‌های انتظامی در جهت افزایش قاچاق کالا شناسایی گردیدند. سپس با پخش و جمع‌آوری پرسشنامه طراحی‌شده در بررسی موردی حاضر، و تجزیه و تحلیل داده‌ها، میزان تأثیرگذاری هر یک از نارسایی‌های قضایی در جهت افزایش قاچاق کالا مشخص گردید. جدول (۱۰) میزان تأثیرگذاری هر یک از عوامل انتظامی را نشان می‌دهد.

۱	احتمال پایین دستگیری قاچاقچیان
۲	طرز برخورد
۳	جدیدت کم نیروی انتظامی
۴	کمبود کشف قاچاق
۵	دانش و آگاهی کم
۶	فساد اداری
۷	امکانات پایین مرزبانی
۸	کمبود نیروی انسانی
۹	کمبود ابزار و وسایل
۱۰	کمبود تجربه
۱۱	نبود طرح‌های جامع

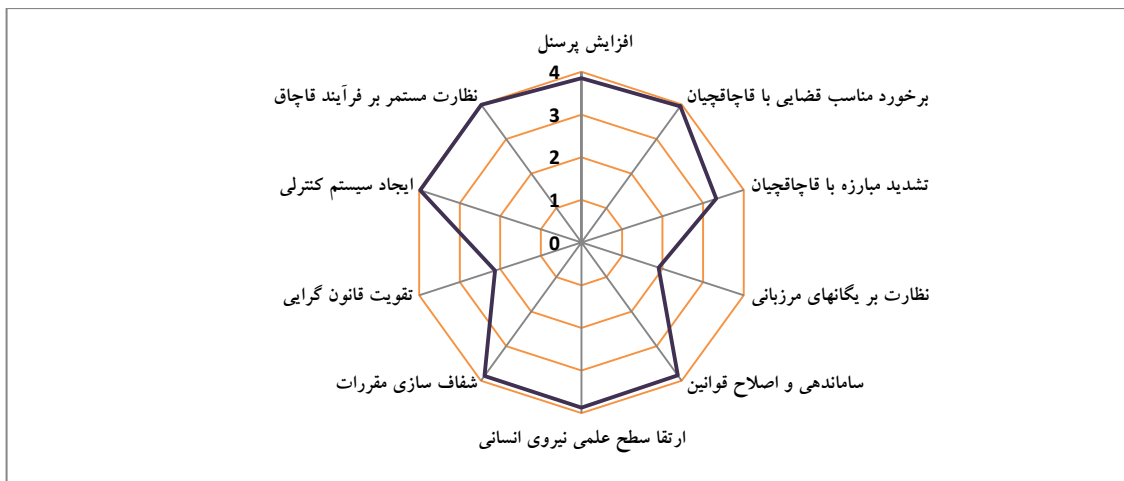
اعداد جدول مذکور نمایانگر این حقیقت می‌باشند که عامل امکانات پایین مرزبانی با دارا بودن میزان تأثیرگذاری ۴,۰۷۹ و فساد اداری با دارا بودن میزان ۳,۸۴۸ به عنوان مؤثرترین عوامل انتظامی در جهت افزایش قاچاق کالا شناسایی می‌گردند. پس از محاسبه متوسط میزان تأثیرگذاری نارسایی‌های انتظامی در افزایش قاچاق کالا در بررسی موردی حاضر، دیاگرام راداری آن به کمک صفحه گسترده Excel به مانند شکل (۶) ترسیم می‌گردد.

نمودار ۶- دیاگرام راداری میزان تأثیرگذاری هر یک از نارسایی‌های انتظامی در افزایش

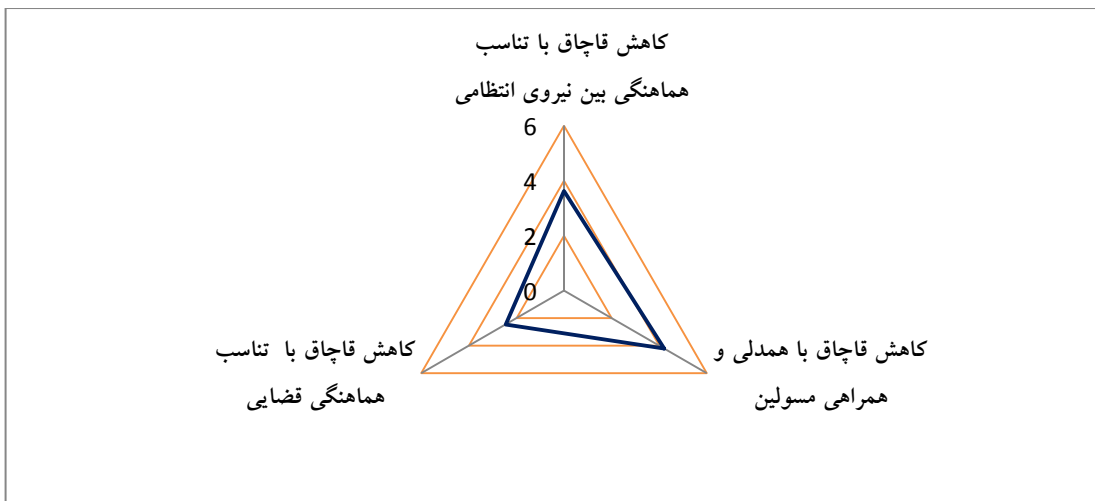
قاچاق کالا

همچنین به منظور تعیین راهکارهای قضایی و انتظامی مؤثر جهت کاهش قاچاق کالا در بررسی موردی حاضر از نمودار راداری استفاده گردید. شکل (۷) نمایانگر این نمودار می‌باشد.

نمودار ۷- دیاگرام راداری میزان تأثیرگذاری هر یک از راهکارهای قضایی و انتظامی در جهت کاهش قاچاق کالا

به مانند مراحل فوق، جهت تعیین میزان تأثیر همدلی و هماهنگی میان مسئولین قضایی و انتظامی بر کاهش قاچاق کالا در بررسی موردی حاضر از نمودار راداری استفاده گردیده که در شکل (۸) نشان داده شده است.

نمودار ۸- دیاگرام راداری میزان تأثیرگذاری هر یک از ابعاد هماهنگی در جهت کاهش قاچاق کالا

آزمون ضریب همبستگی^۹

برای سنجش رابطه بین هر یک از نارسایی‌های قضایی با افزایش قاچاق کالا از آزمون ضریب همبستگی استفاده گردید. جدول (۱۱) نمایانگر میزان ضریب همبستگی هر یک از نارسایی‌های قضایی می‌باشد.

جدول ۱۱: مقدار ضریب همبستگی برای هر یک از نارسایی‌های قضایی

نارسایی‌های قضایی	Sig.	میزان تأثیرگذاری
عدم انجام مجازات	.014	.208
عدم شفافیت قوانین گمرکی	.000	.344
عدم وجود مقررات مناسب و بازدارنده قاچاق	.000	.404
تعارض قوانین	.000	.447
تعدد مراجع رسیدگی	.000	.416
ضعف قوانین قضایی	.000	.377
ضعف مجازات پیش‌بینی شده	.004	.243
ضعف دانش قضایی	.000	.329
کمبود کمی نیروی انسانی	.001	.275
کمبود تجربه قضایی	.007	.229
بازنگری در قوانین و مقررات	.000	.322
حمایت قانونی	.000	.317
دشواری تجارت قانونی	.015	.206
عدم صحت تصمیمات قضات	.000	.405

همان‌گونه که در جدول فوق نمایانگر می‌باشد تمامی نارسایی‌های قضایی در سطح اطمینان ۹۵ درصد بر افزایش قاچاق کالا تأثیر دارند اما میزان تأثیرگذاریشان بر مقوله افزایش قاچاق کالا متفاوت می‌باشد. همچنین به منظور سنجش شدت رابطه بین هر یک از نارسایی‌های انتظامی با افزایش قاچاق کالا از آزمون ضریب همبستگی استفاده گردید. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها در جدول (۱۲) آورده شده است.

جدول ۱۲: مقدار ضریب همبستگی برای نارسایی‌های انتظامی

نارسایی‌های انتظامی	Sig.	میزان تأثیرگذاری
احتمال پایین دستگیری	.001	.290
قاچاقچیان		
طرز برخورد	.000	.472
جدیت کم نیروی انتظامی	.000	.۳۸۹
کمبود کشف قاچاق	.001	.389
دانش و آگاهی کم	.000	.289
فساد اداری	.000	.310
امکانات پایین مرزبانی	.000	.494
کمبود نیروی انسانی	.000	.410
کمبود ابزار و وسایل	.002	.429
کمبود تجربه	.000	.227
نبود طرح‌های جامع	.008	.267

جدول فوق متذکر این نکته می‌باشد که تمامی نارسایی‌های انتظامی نیز در سطح اطمینان ۹۹ درصد با افزایش قاچاق کالا رابطه دارند. اما میزان تأثیرگذاریشان بر این مقوله متفاوت می‌باشد.

نتیجه‌گیری

پدیده قاچاق کالا یک پدیده چندوجهی شامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و غیره بوده که مهم‌ترین وجه آن اقتصادی است. از جنبه اقتصادی قاچاق کالا و ارز سبب خروج اقتصاد از مسیر سالم، شکل‌گیری اقتصاد زیرزمینی، کاهش تولید ناخالص ملی، افزایش بیکاری و ... می‌شود. در این مقاله ضمن شناسایی عوامل قضایی و انتظامی مؤثر بر پدیده قاچاق کالا در بررسی موردی حاضر، سعی شده تا با ارائه راهکارهای مناسب با این پدیده مخرب برخورد نماید. خلاصه تجزیه و تحلیل داده‌ها در سطح مطالعه موردی حاضر این امر را نمایان می‌سازد که هم در بخش قضایی و هم در بخش انتظامی نارسایی‌هایی جهت افزایش قاچاق کالا وجود داشته است که در این بین نارسایی‌های انتظامی نقش بارزتری را داشته‌اند و مسئولین امر می‌توانند با به‌کارگیری راهکارهایی مانند نظارت مستمر بر فرآیند

قاچاق، ایجاد سیستم کنترلی، تقویت قانون‌گرایی، شفاف‌سازی مقررات، ارتقا سطح علمی نیروی انسانی، ساماندهی و اصلاح قوانین، برخورد مناسب قضایی با قاچاقچیان در بخش قضایی و افزایش پرسنل انتظامی، نظارت بر یگان‌های مرزبانی، تشدید مبارزه با قاچاقچیان در بخش انتظامی تا حد زیادی جلوی این پدیده شوم را در سطح قلمرو تحقیق بگیرند.

منابع و مأخذ

- اجتهادی، ع.، ۱۳۸۰. بررسی جرائم و مجازات های قاچاق کالا و ارز و شیوه رسیدگی به آن در حقوق کیفری ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، مجتمع آموزش عالی قم .
- بالایی، ا.، ۱۳۸۱. مبارزه با قاچاق بین المللی مواد مخدر در چهار چوب کنوانسیون ۱۹۸۸، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
- بنایی، ر.، ۱۳۸۱، اثر قوانین و مقررات بازرگانی و گمذکی بر قاچاق کالا، پژوهشنامه بازرگانی، شماره ۶ ص: ۱۲۹-۱۵۶.
- پژوهیان، ج، مداح ، م. ۱۳۸۵، بررسی اقتصادی قاچاق در ایران، پژوهشنامه اقتصادی، شماره ۶، ص ۴۳-۷۰.
- حیدری، غ، حسینی، م، ۱۳۸۵، برآورد واردات غیررسمی (قاچاق) چای به ایران، نشریه اقتصاد کشاورزی و توسعه، شماره ۱۴، ص : ۱-۳۴
- راست اذعان، ک، قاچاق بین المللی مواد مخدر به عنوان بخشی از جرائم سازمان یافته فرا ملی و اشکال نوین بزهکاری، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم و حقوق سیاسی ، دانشگاه تهران
- رحم‌دل، م، ۱۳۸۲، مطالعه تطبیقی سیاست جنایی ایران، انگلستان وولز در قبال قاچاق مواد مخدر، رساله دکتری ، دانشگاه تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی
- ژیان، ک، ۱۳۸۰، تجارت بین المللی، ترجمه مهدی تقوی و تیمور محمدی: تهران: پژوهشکده امور اقتصادی
- سید کباری، م، ۱۳۷۵، قاچاق کالای گمرکی و نحوه رسیدگی به پرونده های قاچاق در گمرک ایران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه امام صادق (ع)
- کریمی پور، ی، مهدی، ح، ۱۳۷۹، سد نفوذ قاچاق کالا از واقعیت تا رویا، پژوهش میدانی در محدوده استان هرمزگان، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۷۳، ص : ۲۱۱-۲۲۴
- کریمی پور، ی، محمدی ، ح ، ۱۳۸۳، سد نفوذ قاچاق کالا از واقعیت تا رویا، پژوهش میدانی در محدوده هرمزگان، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۱۹، ص ۲۱۱-۲۲۴
- نیکوپور دیلمی، ح، ۱۳۸۱، تخمین حجم اقتصاد زیر زمینی در ایران و بررسی رابطه آن با برخی متغیرهای کلان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز
- یاوری، ک، ۱۳۷۸، تخمین قاچاق و گران نمایی واردات با استفاده از اختلافات آماری در ایران، سومین همایش ملی بررسی قاچاق کالا و راه های پیشگیری از آن، دانشگاه تربیت مدرس

عباسی، م ، ۱۳۸۴. آگاهی، امنیت و پلیس، مجموعه مقالات کنکاشی بر جنبه های مختلف امنیت عمومی و پلیس، انتشارات دانشگاه علوم انتظامی - معاونت پژوهش، تهران، چاپ اول،

علی پور، ح، ۱۳۸۸. بزه های سازمان یافته - امنیت پلیس - مجموعه مقالات تحول کارکردهای پلیس در پرتو نظریه های امنیت خرد، فصلنامه پژوهشکده مطالعات راهبردی، شال دوازدهم، شماره دوم،

غریاق زندی، د، ۱۳۸۸، تحول کارکردهای پلیس در پرتو نظریه های امنیت خرد، مجموعه مقالات تحول کارکردهای پلیس در پرتو نظریه های امنیت خرد، فصلنامه پژوهشکده مطالعات راهبردی ، سال دوازدهم، شماره دوم،

خلیفه، ح، ۱۳۸۸، بررسی مقایسه نگرش مشمولین و کارشناسان، تجار و کسبه و قاچاقچیان در خصوص عوامل و پیامدهای قاچاق کالا در استان بوشهر

کهنزادی، ن، ۱۳۸۸، بررسی و سنجش عوامل موثر بر پدیده قاچاق کالا و پیامدهای اجتماعی و فرهنگی قاچاق کالا از دیدگاه شهر استان بوشهر

جعفر زاده پور، ف، خلعت بری، ف، ۱۳۸۱، نقش زنان در قاچاق کالا در استان هرمزگان، مرکز پژوهش های نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

اسکندری، ۱۳۸۹. بررسی عوامل مؤثر در بروز آسیب های اجتماعی در استان بوشهر

زالی و همکاران، ۱۳۸۰. بررسی ابعاد استراتژیک قاچاق کالا در استان های آذربایجان شرقی و غربی، کردستان و سیستان و بلوچستان